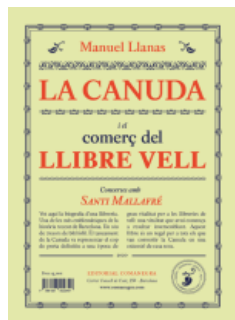

Inici

«La Canuda i el comerç del llibre vell»

nuvibo

dv., 25/09/2020 - 08:22

Llanas, Manuel. *La Canuda i el comerç del llibre vell: converses amb Santi Mallafré*. Barcelona: Comanegra, 2020. 221 p. ISBN 978-84-18022-40-1. 15 €.

El llibre de Manuel Llanas és un homenatge a una de les llibreries de vell més importants de Barcelona i de Catalunya, organitzat com una biografia, seguint un ordre cronològic, dels orígens de la botiga al tancament, el 2013. Tot i que el llibre s'organitza de manera cronològica, hi destaquen unes temàtiques que ajuden el lector a representar-se tota una època i una activitat comercial, la del llibre vell, que avui en dia no només ja no té les característiques que descriu el llibre sinó que gairebé ha deixat d'existir com a tal.

Manuel Llanas, en aquest llibre, insisteix per exemple en la dimensió popular i identitària d'un lloc mític com la Llibreria Canuda. El més interessant de la Canuda era tota la gent que hi anava a passar les tardes. Era, en un moment donat, com una extensió de les Rambles, i molts dels passejos barcelonins es completaven amb un recorregut entre aquelles sinuoses prestatgeries que eren com els carrers d'una nova Babilònia. La Canuda per tant era un lloc de pelegrinatge, on trobar-se, on distreure's, on aprendre, on refugiar-se per si no feia bon temps, i tenia una dimensió social que afavoria la venda de llibres. A la Canuda no només hi havia molts llibres, sinó que també hi havia molta gent circulant i remenant.

Era fàcil d'entrar-hi, potser bastant més fàcil que a moltes llibreries d'avui en dia on un pot tenir la sensació que ha de saber molt de tot. Els llibres a la Canuda, des de l'aparador, convidaven a entrar-hi, es podien tocar, obrir, fullejar, desordenar però tornar a ordenar perquè tots tenien el seu racó adjudicat, tots els llibres exigien que se'ls tractés bé i que se'ls tornés a desar en el lloc que era el seu. Perquè en el fons la Canuda convencia la gent de crear-se una biblioteca, del que sigui, molts estudiants s'han constituït gràcies a ella biblioteques a la imatge dels seus anhels de recerca.

Una altra dimensió de la Canuda que ens sembla molt important i que Manuel Llanas sap recalcar és la dimensió de «servei públic» i aquesta capacitat d'obrir-se a tots els públics és en gran part el que explica l'èxit d'aquest indret. Un lloc on hi havia un llibre per a tothom, fins a tal punt que tots els homes i les dones cèlebres (escriptors, actors, metges, periodistes...) també hi anaven com una persona més, anònimament, a buscar aquell llibre que feia que la teva vida fos diferent a la dels altres. El llibre de Manuel Llanas dona una molt vàlida explicació d'aquesta dimensió de la Canuda, de la seva capacitat d'arreglar els entusiasmes de totes les persones que hi passaven, per atzar, o dels qui s'hi dirigien explícitament des de molt lluny de vegades, cercant algun tresor.

“ El llibre de Manuel Llanas també permet que el lector entengui l'èxit comercial de la Canuda, que si bé és veritat que va obrir en un moment que el comerç del llibre estava molt viu, corresponia a tota una estratègia comercial molt ben elaborada, amb unes intencions molt ben marcades. Per altra banda, Llanas explica molt bé la importància que va tenir aquest comerç i la importància de preservar la memòria. Tal com ell diu, «d'una època que a hores d'ara sembla pertànyer al passat més remot». Aquesta època ens podria donar moltes pautes a l'hora d'entreveure un nou futur per al comerç del llibre.

També és molt interessant observar de quina manera en Santi Mallafré va arribar al món del llibre, de la mà d'un pare convençut que el comerç del llibre era un comerç vàlid i que permetia fer diners. El llibre ha salvat més d'un d'una vida que tenia tots els punts per no arrencar mai. El pare d'en Santi Mallafré, en Ramon Mallafré, abans d'obrir la llibreria Cervantes a l'abril del 1931, venia llibres per les terrasses per intentar sortir d'un destí amenaçat per la misèria sistèmica. El seu art de vendre llibres s'hereta molt probablement d'aquesta experiència de pobresa extrema on el llibre va resultar ser la manera per a un nen orfe de fer-se un lloc en el món dels rics, i per tant, de sobreviure i de fer front a l'amenaça del seu destí. A la pàgina 38, l'autor ens parla per exemple de la relació quasi

inexistent del pare amb la lectura i que tot i que no havia estat escolaritzat, va veure que els llibres agradaven a la gent que tenia la possibilitat de comprar-ne.

De fet, els llibreters com a tals no són grans lectors ni grans intel·lectuals i això costa molt d'entendre. Els llibreters cerquen una lògica que és essencialment comercial, cerquen arguments per tal de vendre llibres a les persones que sí que llegeixen. El llibreter no té temps per llegir, mou llibres d'un costat a l'altre, els exposa, intenta seduir el client constantment. Palau i Dulcet i Jaume Passarell, referint-se a Ramon Mallafré (1904-1992, pare de Santi Mallafré) fan referència a un currículum comercial impressionant apoderat per la presència d'una parada a Sant Antoni que va tenir un èxit inèdit amb un repte afegit, el de dedicar-se a l'edició.

El llibre de Llanas insisteix sobre la personalitat d'un autèntic *self-made-man*, incapaç d'aturar-se i incapaç de no treballar. El que és impressionant és que la capacitat negociadora i emprenedora del seu pare s'hagués pogut aplicar a tot altre objecte. Felip Dalmasas i Dalmasas va determinar que si en Ramon Mallafré, en comptes de llibres, hagués negociat amb metalls o ferros, avui seria un magnat.

Ramon Mallafré ha deixat unes frases cèlebres com «el calé ha de córrer» i és tant veritat! Si alguna cosa podem afirmar avui en dia és que en el negoci del llibre, el calé ha deixat de córrer. Els que havíem treballat a les llibreries d'aquells temps, vèiem els famosos calés passar d'unes mans a les altres, vàrem ser testimonis d'unes negociacions jocosos i que ja no es donen amb tanta facilitat avui en dia. Ramon Mallafré era un comerciant, totes les seves idees anaven orientades a com fer diners, va idear unes col·leccions editorials de les quals podem destacar entre altres la Lliput que integrava manuals tècnics i pràctics que tenien com a propòsit fer diners amb les necessitats molt concretes dels lectors.

La Canuda neix el 1947 al número 4 del carrer que porta el seu nom, filla petita de la Cervantes. Aviat adquireix la seva autonomia i se'n desmarca, i es dedica al llibre vell i antic. Totes les tertúlies que tenien lloc a la Cervantes s'acabaren organitzant a la Canuda i repercutien de manera molt clara en les vendes de llibres transformant les persones com per art de màgia en clientela fidel.

Durant uns anys, la Llibreria Cervantes (llibres universitaris i de text, llibres moderns) i la Canuda (llibres antics) són dues llibreries que van de la mà, els clients van de l'una a l'altra. Els clients estudiants i professors universitaris van de la Cervantes cap a la Canuda i es creen unes sinergies que tenen una repercussió sobre la salut comercial dels dos indrets.

Aquest petit llibre ens permet també descobrir com s'organitzava la llibreria Canuda amb una cambra del catàleg on només podia entrar una clientela seleccionada amb consultes concretes o per fullejar uns exemplars determinats, un lloc on es consultava el *Manual* d'Antoni Palau i Dulcet, la Bíblia dels bibliòfils. Era la sala de les peces bones, les d'antiquari, els incunables o les gòtiques. Aquests espais a la història del llibre són claus perquè diuen molt de la passió, de l'obsessió, i de la perseverança de molts bibliòfils que han esculpit la identitat de la Canuda, i no només això, la seva hegemonia com a llibreria de vell.

La llibreria Strand de Nova York potser va donar les claus de l'èxit comercial a Santi Mallafré al llarg d'un viatge del qual va tornar amb la convicció que els llibres volen uns espais i, a més, com més estiguin aquest espais carregats d'història i de memòria més afavoreixen les vendes. Es va habilitar el soterrani que havia estat un refugi antiaeri durant la guerra civil i on havien tingut lloc reunions clandestines. Aquell soterrani va guanyar el nom de «Cementiri dels llibres oblidats» inspirat en la sèrie de novel·les de Carlos Ruiz Zafón.

El que Santi Mallafré va entendre de la seva visita a Nova York és que els llibres volien un ordre per vèncer l'oblit i l'ordre a la Canuda era sagrat. L'ordre, però, no tan sols era això, la simetria; aquest ordre permetia treure a la llum alguns títols, alguns llibres que podien seduir de nou el visitant. No hi havia una setmana igual a la Canuda, sempre hi havia llibres «nous» encara que fossin vells.

A la potència del lloc, a la seva màgia, hi podem afegir la contundència dels catàlegs de la Canuda que, segons Manel Llanas, eren fonamentals en la política comercial de la casa. Es publiquen des del 1945 fins el 2011. Els catàlegs van determinar molt de la relació del llibreter amb la seva clientela. Els clients bons (els jutges, els advocats, els metges, els bibliòfils, en definitiva) rebien el catàleg abans i feien la seva selecció (aquelles primeres vendes cobrien les despeses del catàleg), i després el catàleg s'oferia a la resta dels clients i és quan es començaven a fer els famosos calés.

La fi dels catàlegs va suposar el declivi de la llibreria de vell i antiquària. Perquè el catàleg era un fil que el llibreter tendia al client perquè pogués trobar el seu camí al mig d'un laberint, era una invitació a la compra, una manera d'activar el desig i les necessitats de comprar llibres. Internet no va a buscar els clients, són els clients que, sols, entren en un espai que ja no té límits i els límits imposats per una llibreria com la Canuda eren essencials per transformar i ordenar els desitjos del client, transformar-los en adquisicions.

“ El perfil de la clientela de llibres vells és un perfil no convencional, res d'impulsivitat, d'aproximació, de presses, la relació llibreter-client és una pugna psicològica tal i com diu l'autor del llibre, és una relació que es concreta mitjançant el diàleg, les mirades, els recels, els somriures, les pugnes. És una relació, en el fons, exquisidament humana.

El llibre de Manuel Llanas fa un esment molt interessant dels col·legues i dels amics que completaven la xarxa de llibreries antiquàries i de vell de Barcelona, però també parla de tots els que han participat a dotar d'intel·lectualitat el comerç del llibre, els llibreters de vell sempre s'han acompanyat d'acadèmics i professors universitaris que amb els seus coneixements i la seva sensibilitat han format una aliança importantíssima a l'hora de redactar les fitxes de llibres importants, com en Carlos Clavería o en Felip Dalmases.

El 2013 la Canuda tanca les seves portes. Quan una llibreria tanca, sempre deixa orfes milers de ciutadans i debilita el cor de la ciutat. La Canuda deixa orfe una societat, una cultura, una identitat. Hem d'agrair a Manuel Llanas el seu llibre, que repassa la biografia d'una llibreria del tot emblemàtica i rendeix un homenatge també als que van fer d'ella «una extensió de casa seva», però sobretot perquè ens ajuda a fer un dol imprescindible.

El llibre de Manuel Llanas ens permet fer una reflexió sobre el comerç del llibre vell a la ciutat de Barcelona, entendre els mecanismes d'un negoci i com n'eren d'importants les persones, però també els llocs físics, la cambra del catàleg, el soterrani, les prestatgeries físiques, els taulells, l'aparador, els tamborets per seure i com tots aquests llocs i objectes han desaparegut del paisatge del món del llibre, assetjat per una virtualitat que si és cert que ha facilitat molt la catalogació dels llibres, ha signat per altra banda la sentència de mort d'un comerç clau en la història humana i cultural de les ciutats.

Barbara Roig Equey

De la 1a promoció de l'Escola de Llibreria

Excol·laboradora a la Llibreria Antiquària Delstre's

tipus document

[llibres](#)

[Butlletí](#)

Blog de l'Escola de Llibreria 2013-

[Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals – Universitat de Barcelona](#)

[Gremi de Llibreters de Catalunya](#)

Segueix-nos també a:

El Blog de l'Escola de Llibreria no subscriu necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles.

RSS

Els continguts del blog de l'Escola de Llibreria de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de Barcelona estan subjectes a una llicència **BY-NC-**

ND de CC.

[Contacte](#)

